

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díjak:</i>		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják.	A lap szerelmi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatainak küldendők.
Egész évre — — — — —	4 firt	—	
Félévre — — — — —	2 "	Kéziratokat nem adunk vissza.	
Negyedévre — — — — —	1 "		

Népeimhez !

A legsúlyosabb, legkegyetlenebb megpróbáltatás ért Engem és Házamat.

Hitvesem, trónom ékessége, hű társam, a ki életem nehezebb óráiban vigaszom és támaszom volt, kibem többet vesztettem, mint azt kimondhatnám — nincs többé! Egy rettenetes végzet elragadta őt Tőlem és népeimtől.

Egy gyilkos kéz, azon őrzöngő szenvedély eszköze, mely a fennálló társadalmi rend megsemmisítését célozza, a nők legnemesbbike ellen emelte törét és vak, céltalan gyűlölettel átdőfte azon szívet, mely gyűlöletet nem ismert és csak a jóért dobogott.

Azon határtalan fájdalom közepette, mely Engem és Házamat ért, szemben ama halhatlan tettel, mely borzalomba ejti az egész művelt világot, mindenek előtt szeretett népeim hangja az, mely enyhítően hat szívemig. Midőn az isteni végzés előtt, mely oly súlyos és feltoghatatlan csapást mért Reám, alázattal meghajlok, hálát kell adnom a gondviselésnek azon nagy kincsért, melyet számonra fentartott: a milliók azon szeretetéért és hűségéért, mely a szenvedés órájában Engem és Osaládomat környez.

Közel és távol, fent és alant ezernyi alakban nyilvánulta gyász és fájdalom az Istenben boldogult Osászárné és Királynéért. Megható összhangban cseng minden ajakról a panasz a pótolhatatlan veszteség felett, mint hű visszhangja annak, a mit lelkemben érzek.

A mint Én forrón szeretett hitvesem emlékezetét szentül őrzöm holtiglan, úgy népeim hálája és tisztelete maradandó emléket emel Neki minden időkre.

Sajgó szívem mélyéből köszönetet mondok mindenkinek az odaadó részvét ezen újabb zálogáért.

Midőn az ünnepi hangoknak, melyeknek ezen évet kísérni kellett volna, el kell némulniok, a ragaszkodás és hű együttérzés e számtalan tanúságaira való visszaemlékezés, azon legbecsesebb adomány marad számomra, melyet Nekem népeim nyujthattak.

Fájdalmunk közössége újabb benső köteléket fűz a trón és a haza közt. Népeim változhatatlan szeretete megerősít kötelességem nemcsak azon fokozott érzetében, hogy a Reám bizott küldetésben kitartsak, hanem megerősít egyszersmind a siker reményében.

Esedezem a Mindenhatóhoz, a ki oly nehezen sujtott, adjon még erőt, hogy véghez vihessen azt, a mire hivatva vagyok. Imádkozom, áldja meg népeimet és világosítsa fel őket, hogy megtalálják a szeretet és egyetértés utját, a melyen viruljanak és boldogokká legyenek.

Kelt Schönbrunnban, 1898. évi szeptember hó 16-án.

FERENCZ JÓZSEF, s. k.

Püspök úr ő méltóságának legújabb körlevele az ifjúság neveléséről.

Krisztusban szeretett Híveim!

Főpásztori szívem készlet engem, hogy ezen tanév kezdetén néhány bizalmas szót intézzek hozzátok, különösen pedig a keresztény szülőkhöz: meglévén győződve arról, hogy a fiatal nemzedék jó nevelésétől függ a ti boldogságtok — de még ennél is több: édes hazánknak szebb jövője.

Elmultak a pihenő napok, és ismét megnyitánk a szellemi munka termei; az egész országban sietnek a gyermekek részint saját iskolájokba, részint pedig — könyvek között búcsút véve kedves övéiktől — messze fekvő városokba, hogy ott kellő művelődés által magukat a választandó életpályára képesítsék.

Nagy örömmel nézem ezen általános mozgalmat, mert föltalálom benne Anyaszentegyházunk állandó, a világ végéig eltartó törekvését: hirdetni Jézus Krisztus evangéliumát, és hirdetni azt első helyen és legbehatóbban a két nembeli ifjúságnak, mely a családnak, a társadalomnak, az Egyháznak legnagyobb kincse, és legfőbb reménysége.

Anyaszentegyházunk minden időben legfontosabb teendőjének tartotta, ezen általam is annyira szeretett ifjúság nevelését, mert folyton szemmel tartja azt, hogy az ember nem a földért, hanem a mennyországért van teremtve, és hogy ezt most kell megérdemelnie önkéntes hódolat szeretet, engedelmesség által Teremtője iránt.

De ezen legszentebb és legfontosabb kötelemek teljesítésére a rosszra hajlandó embert nevelni kell gyermekekorától fogva, mert úgy a tapasztalat, mint a Szentlélek szava szerinti: „Jó a férfinak, ha az igaz ifjúságtól fogva viseli.” (Jeremiás Sir. 3. 27.) — és „az ifjú az ő útja szerint, midőn megvénül sem távozik el attól.” (Péld. 22. 6.) A szerint a mint a gyermekek hajlamait irányítjuk, vagy szent válhatik belőle és az emberiség jölvéjeje vagy pedig a világ ostora. A legmélyebben gyökeredző és legmakacsabb hajlamok azok, melyeket az ember ifjú korában ápolt szívében.

Szentegyházunk a fiatal nemzedék iránti előszeretettel Jézus Krisztustól tanulta, a ki a gyermekeknek adta szent szívében az elsőket. „Hagyátok hozzám jönni a kisdedeket, — mondá Ő — és ne tiltátok el őket, mer ilyenek az Isten országa.” (Luk. 18. 16.)

Ő miattuk lett maga az Istenfia is gyermekké, magára öltvén annak minde a tehetetlenségét, és gyöngeségét; a gyermekek sorából választá ki magának első vértanúit — az apró szenteket; — követeli hogy mindnyájan nagy gondot fordítsunk a gyermekekre; nagy jutalmat ígér nekünk, ha velük jót teszünk és nagy büntetésekkel fenyegeti azokat, a kik nekik ártani merészelnék; mert erre vallanak szavai: „A ki befogad egy ilyen kisdedet az én nevében, engem fogad be; — a ki pedig megbotránkoztat egyet e kisdedek közül, jobb annak, hogy malomkö köttessék nyakára, és a tenger mélységébe meríttessék.” (Mat. 18. 5—6.) — Egész életében szívesen látta a gyermekeket maga körül, és most is, az Oltárszentségben lakva, azt akarja, hogy hozzá legközelebb legyenek a gyermekek; az ő imádasukon, hódolatuken gyönyörködik legjobban; és ő szívökre önját menni egforróbban a szentáldozás pillanatában, hogy azokat a maga számára megőrizze; és a próféta által egyházának

— a püspököknek és papoknak — meghagyta, hogy a szegényeknek hirdessék mindenekelőtt az evangéliumot, vagyis a gyermekeknek, kik igazán szegények és árvák, magukon segíteni nem képesek, hanem tisztán a szülők, nevelők és környezetük jó vagy rossz akaratának, befolyásának vannak kiszolgáltatva.

Jézus Krisztusnak és egyházának ezen lángoló szeretete az ifjúság iránt szülte az iskolákat és nevelő intézeteket, hogy itt azok a fogékony, kis szívek előkészíttessenek az evangélium áldásainak befogadására: a kereszténység ujonc-házai ezek, melyeknek feladata a vétkektől kurtani és az erényt beültetni; nagybecsű faiskolák ezek, melyekben a kis fás-kákat nagy gondnal ápolják, hogy annak idején bő gyümölcsöt teremjenek az emberi társadalom — és a mennyország számára.

Azért a legnagyobb örömmel üdvözlö az Egyház ama lelkes férfiakat és nőket, kik az élet gyönyöreiről lemondva az ifjúság apostolaivá lesznek és minden erejüket és idejüket azok nevelésére fordítják. Ugy tekintí és becsültí a tanári, tanítói, nevelői tisztelet tagjait, mint Jézus Krisztus munkatársait a megváltás művében, mint olyanokat, kiket maga Jézus Krisztus választott ezen magasztos célra az apostolok társául. „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket, és én rendeltélek, hogy elmenvén gyümölcsöt teremjétek és a ti gyümölcsötök megmaradjon.” (Ján. 15. 16.) — Ugy tekintí őket, mint a gyermekeknek látható öröngyalait, kiknek feladata a láthatatlan angyalokkal együtt Isten gyermekeit, Krisztus testvérekéit, a mennyország örököseit vagy tisztelettel és szeretettel ideig- és örökkévaló rendeltetésükre előkészíteni.

Vannak iskoláink, kedves híveim! és voltak böven, de szívünk tajdalimára mégis azt kell tapasztalunk, hogy az iskolák számával nem növekedik a keresztény jámborság és erkölcsösség sőt ellenkezőleg mindinkább terjed az erkölestelenség és vallástalanság. Ennek oka egyrészt abban rejlik, hogy az ifjúság elméjét pusztán ismeretekkel töltik meg, a szív pedig műveletlen marad. Már pedig az észnek kiképzése egyedül, a sok tudományban való jártasság mindenkor csak egyoldalú nevelés, mely annál veszélyesebb, minél könnyebben vonja el a szívet az Istentől és irányítja azt az anyagiaknak rendet kívánsága felé. Hogy tehát az oktatás az emberiség üdvösségére és boldogítására szolgáljon, szükséges, hogy azt vallásos szellem hassa át, mely a szív érzelmeit nemcsinívén, az embert a jónak, a nemesebbnek, a keresztény erkölcsnek követésére vezérelje.

De a növekedő hitközönynek és vallástalanságnak fő okát mégis abban látom, hogy a keresztény házi-nevelés szűnőfélben van.

Hiába való minden, még a legszorgalmasabb tanítás is az iskolában, ha azt a házi nevelés nem gyámolítja. Mert mily sikert remélhetünk, ha a gyermeket az iskolában arra tanítjuk is, hogy Istent tisztelje, szeresse és azt nevét hiába ne vegye, — ott pedig a szülői házban áromlásnál, szitkozódásnál egyebet nem hall?

Mindő eredményre számíthatunk, ha az iskolában tisztelesség, illő, szemérmes viseletre intjük is a gyermeket, otthon pedig teljesen szabadjára eresztik, teljes feyelméletlenség uralkodik, ocsmány beszédekkel, szemtelen tréfákat is lát és hall?

Mit várhatunk az olyan gyermektől, a kit az iskolában arra tanítunk, hogy vétek mások jó nevét, bírét, becsületét sérteni, — és a ki azt tapasztalja, hogy otthon mások gignyolása, rágalmazása van divatban? Minő hatással lehet a gyermekre, ha azt az iskolában az Isten és Anyaszentegyház parancsainak megtartására és követésére serkentjük, otthon pedig látja és tapasztalja, hogy az isteni és egyházi törvényeket áthágják, gignyolják, megvetik?

Pedig számtalan családban tapasztaljuk ezt: megmérhetlen a botrányok száma, melyek az iskolában nyert valóságoktatást csiráiban eltojttják, és teljesen meghüsitik.

Bárcsak visszatérnének azok az idők, midőn az apai ház hasonlított az Isten házához; midőn az imádságot közösen végezték; midőn a család tagjai az Isten tisztelete és szeretete egymáshoz szorosabban fűzte; midőn az épületes olvasmányok a szíveket minden jóra, sőt hősiessé tettek és lelkesítették. De napjainkban — fájdalom — sok az olyan család, melyben a térdet imádságra soha meg nem bajtják; melyben másra nincsen gond, mint evés-ivás, ruházat, mulatságra és tiltott vágyak kielégítésére; a hol soha vallásos könyvet nem olvasnak, de botrányos elbeszéléseket, haszontalan regényeket mohón elnyelnek: a hol a társalkodás Istenről, vallásról, üdvösségről ismeretlen dolog, hanem napi renden van mások megbecsületének, megrágalmazása és a földi javak miként való élvezetéről folyik a beszélgetés. Ilyen példák és befolyások alatt az iskolás gyermek a vallásnak áldozatot igénylő gyakorlatáról elfordul és inkább a „nagyok“ példája után indul.

Legyetek arról meggyőződve keresztény szülők, hogy az Ur félelmének, az igazi keresztény életnek alapját ti nektek kell a gyermek szívébe fektetnetek intés és kitűnő jó példa által, és ha ti ezt tenni elmulasztjátok, nincsen uveelő vagy javító intézet, nincsen felgyház, mely a mulasztottakat helyrehozhatná. A ti kötelessétek tehát a gyermekekkel az Istent megismertetni, hogy Őt szeretve tartsa meg parancsolatait és Őt félve kerülje a bűnt; a ti kötelessétek vallásunk igazságát mélyen beplántálni a gyermek fogékony szívébe, hogy az ne a természet, hanem a sz. evangélium szava szerint éljen; sokszor kell azt nekik ismételtetni, hogy mi a földön csak zarándokok vagyunk és rövid földi élet után át kell menőnk az örökkévalóságba és hogy két út áll előttünk, mely oda vezet, egyik a tágasabb, a kényelmesebb, az istennélküli élet útja, mely az örök kárházat felé, a másik a keskenyebb, a jámborság útja, mely az örök boldogság felé vezet. A ti kötelessétek betölteni a gyermek szívében szeretettel a jó és utálatlalt a rossz iránt, hogy csak azt becsülje, azt kívánja, mi az ész és hit szava szerint becsülésre méltó. Nektek kell a gyermekeket irtalomra tanítani a szűkölködők iránt, halára a jötevők iránt, őszinteségre, becsületességre a társadalmi életben, arra is, hogy a bántalmakat szívesen megbocsátani, mások fogyatkozásait eltűrni, a közös jóért és békéért sokat áldozni, az őnszeretet rendetlen vágyait megtagadni hozzászokjanak; a ti kötelessétek a gyermek jellemét átalakítani, benne türelmes, szelid, szeretetteljes, szolgálatkés, előzekény szívet teremteni, de egyszersmind erős és bátor szívet is, mely utálja az elpuhultságot és ellen tudjon állni a csábításoknak, mely szeresse a munkát, rendet, takarékossgát. Erre tanít titeket maga a Szentlélek, midőn azt mondja: „Ne adj hatalmat gyerme-

kednek ifjúságában és légy figyelmes gondolkozására. Hajtsd meg nyakát ifjúságában és egyenged oldalait a mig gyermek, ne hogy talán megátalkodván, ne bigyjen neked, mi lelkednek fájdalma leszen. Tanítsd fiadat és bajlódját vele, hogy gyalázatában ne kelljen megütököznöd.“ (Sir. fia 30, 11.)

Mily boldogok lesznek azon szülők, kik gyermekeiket Istennek nevelik. Biztos és egyenes úton vannak az ég felé és minden lépésnél mondhatják: Ha gyermekek üdvözül én is üdvözülök. Nem is képzelhető, hogy oly szülő, ki a mennyországnak nevelte övéit, maga abból kizárassék. Isten nemcsak igazságos, hanem jó is, és amint kegyetlenül bünteti azokat, kik kedves nyáját szétszórják, úgy megjutalmazza azokat, kik a felett örködnek.

Miért is kedves keresztény szülők! ne fáradjatok bele ezen terhes, de lélekbevágó munkába, gondoljátok meg sokszor, hogy a ti gyermekeitek valójában Isten gyermekei, ti pedig csak dajkái vagytok azoknak. Ki ne engedjétek őket kezeitekből! Tudományra, művészetre, mesterségre oktassák őket más emberek, de az Ur félelmére tanítsátok ti magotok. Mondjátok napoként az Irás szavaival: „Jöjjetek fiaim! Halljátok engem, az Ur félelmére tanítsak titeket.“ (Zsolt. 33, 12.)

Ki tudja milyen reményteljes gyermek áll előttetek? Talán apostolt neveltek fiaitokban és valami szentet leányotokban!

Kérlek tehát titeket ama szeretetre, melylyel vagytok gyermekeitek és saját lelketek üdvé iránt, ne hanyagoljátok el e szent kötelességeket. Gondoljátok saját, és gyermekeitek és örök boldogságára. Szükséges, hogy velük együtt menjetek oda, ha velük együtt onnan örökre kizárva lenni nem akartok.

* * *

El nem mulaszthatom kedves hűveim, hogy titeket egy hathatós eszközre ne figyelmeztesselek, ha a gyermekevelés művén áldással akartok fáradni. A szülőknek és nevelőknek is szól az Irás, midőn mondja: „Ha az Ur nem építi a házat, hiába munkálkodnak, kik azt építik.“ (Zsolt. 126, 1.) Ismeretekkel gazdagítani a gyermek lelkét, talán pusztán emberi erővel is lehet, de a gyermek szívére jóra hajlítani, a rossztól visszatartani, mennyei vágyakkal, törekvésekkel eltölteni Isten kegyelme nélkül nem lehet. Mi csak ültethetünk, sz. Pál szava szerint, és öntözhetünk, de a növekedést Isten adja. (I. Cor. 3, 6.) Ezen szükséges segítséget Isten szívesen megadja, mert komolyan akarja, hogy minden ember üdvözöljön, és az igazság megismerésére jusson, — de ezen kegyelmet buzgón kell kérnünk. A jó szülőnek sokat kell imádkoznia a bölcsesség, okosság lelkéért, hogy tanítani, irtetni, vezetni tudjon; kérnie kell a kitartás és türelem kegyelmét, szeretetet gyermekei iránt, szelidséget a bánásmódban. Imádkoznia kell gyermekeiért, hogy készséges szívvel fogadják az oktatást és kövessék a jó példát; sok sz. misét kell hallgatnia e célra és a gyermekeket is gyakran az Ur Jézusoz vezetnie, hogy megáldja őket; sokszor kell a szentségekhez járulnia, hogy az Ur Jézussal valóságosan egyesülve nagyobb sikerrel fáradjasson; az irtalmasság eszelekedeteit is sürűn kell végeznie, hogy jót téve a szegényekkel maga is irtalmat nyerjen Istentől. A szülők jámbor áhitatától függ a gyermek földi és örök jóléte, s minél nagyobb ezen áhitat, annál nagyobb az áldás.

Ugyanezen áldás megszerzése végett figyelmetekbe ajánlom az október havi ájtatosságot is. Tudjátok kedves biveim, hogy szeutséges urunk és atyánk, XIII. Leó pápa a jelen végzeteljes időkben törhetlen bizalommal viseltetik Szűz Mária hathatós oltalma iránt, mert ő a kath. Anyaszentegyháznak anyja és védője. Szent atyánk kívánja, hogy az összes kath. hívek valami különöset végezzenek az Egyház hatalmas asszonyának tiszteletére, hogy ez által az Egyház diadalát és szabadságát mielőbb kinyerjék. E célra október havát tűzte ki a legszentebb olvasó királynőjének magasztalására; és kívánja, hogy minden buzgó hívő naponként mondja el a sz. olvasót, vagy annak részét, oda baba csaiadjában övével, vagy a templomban közösen, a mi évek óta meg is történik az egész kath. világban.

Nektek kedves biveim és ker. szülők én sem ajánlhatok üdvösebb és hathatósabb eszközt, és azért kérek titeket, vegyetek buzgón részt ezen áhitatban és mondjátok el a sz. olvasót magatokért, kedves gyermekeitekért és az összes tanuló ifjúságért.

Ha a sz. olvasónak eredetét és tartalmát tekintjük, igazat kell adnunk a szenteknek, midőn mondják, hogy ezen kedves imádkozási mód: a legkönnyebb eszköz a ker. élet felvirágozására; — a legalkalmasabb eszköz a hitbéli tévelyek és halületek megdöntésére. Isten haragjának kien-gesztelésére, a vétkek kiirtására; — nagy áldások eszköze és a kegyelmek kincstára; a leghathatósabb ájtatosság az Isten sz. szülője iránti buzgóság élesztésére; mentő deszka az élet viharáiban, melynek segítségével már sok ezren ki-menekültek a hajótörésből; — evangélium kicsinyben, mely az ájtatos imádkozót az evangéliumban hirdetett békével megáldja.

A sz. olvasó imádságára számtalan bünös nyerte meg a megtérés kegyelmét, számos beteg nyerte vissza egészségét; a szomorkodók szívöknek vigasztalást, a baldoklók a jó halál kegyelmét nyerték általa. A gyermekek, itjak, megszerették általa a tiszta élet ajándékát, a családok vissza-nyerték általa a békét és boldogságot. Szóval mondhatjuk, hogy ezen imádság mindenki számára az élet fája, mely meghozza a neki megfelelő gyümölcsöt. Számos példával erősíthet-ném meg ezen állításomat, de körlevelem nagyon is hosszúra nyulnék. Utallak titeket ama szép, üdvös és nagyon érdekes könyv olvasására, melynek címe: Szűz Mária Virágos Kertje és kapható Gyulafehérvárt a papnövelő intézetben. Október és május havában jobb könyvet ennél alig olvashattok. A ki olvassa, Szűz Mária szeretetében és a ker. élet legfon-tosabb erényeiben nagy előhaladást tehet. Szülők sem ad-hatnak jobb könyvet gyermekeik kezébe. Miért is, ked-ves ker. szülők, maradjatok bü őröngyalai gyermekeitek-nek, örökjdetek felettük, vezessétek az Úr útjain, a tanítás és jó példa, de leginkább a legszentebb olvasó imádságának hathatos eszköze által.

Növekedjék az Isten országa általatok, növekedjék ker. éltetek és a helyes gyermeknevelés nagy horderejű munkája által. Az Isten szent lelke szálljon szivetekbe és áldjon meg titeket, és a földi élet rögös útjain vezessen biztosan az örök életbe. Amen.

Kelt Zsigmondházán, 1898. a sz. őröngyalok vasár-napján.

Mikép érvényesítette a pápaság mindenkoron supre-máciáját az államban?

— Történeti értekezés, közli —

Ucsnay István

cs. és k. katonai lelkész, okl. hittanár.

II. Folytatás.

Szent Cyprian az eretnekek által föladdott keresztiség érvénytelenségéről szóló határozatot, melyet a 225. tartott kárthágói zsinat hozott, István pápához küldte megerősítés végett. Miért tette volna, ha nincsen tudatában annak, hogy a római pápa megerősítése nélkül semmi az ilyen határozat? Midőn alexandriai sz. Dénes megtámadtatt, hogy művében a sabellianismust tanítja, és a pentapolisi püspökök őt római sz. Dénes pápánál bevádolták, négy levelet írt a pápához, melyekben tisztázta magát. Miért teszi ezt Dénes, ha nem ismeretes előtte, hogy az egyház tanára vonatkozólag az egyedüli, fő és csalhatatlan ítélőszék a római pápa?

Ha tehát ennyi tény harcol a római pápák hatalmának mindjárt az első századokbani gyakorlása mellett, ha tekintetbe vesszük azon körülményt, hogy az első III. században a kereszténység még annyira elterjedve nem volt, miot a későbbi századokban, s ha szemügyre vesszük, hogy akkor a hitélet a legnagyobb buzgósággal párosulva, majd minden-kinek keblében honolt, minek kifolyása volt az egyház hit-életének legnagyobb csendjébe, mely csak egyes nagyravágyó emberek szellemi hőbortjai által néha-néha fölzarvartott; ha, mondom, mindezeket latba vetjük, akkor nagyon is szembe-tűnő bizonyítékaink vannak, hogy a pápák már e századok-ban is nagyban gyakorolták a legfőbb hatalmat az egyház-nak ugy hitére mint figyelmére vonatkozó egység föntartása érdekében, s azért fölülseges volt hivatkoznia Eötvösnek arra, hogy a pápaság csak később fejlesztette ki monarchiai egyed-uralmi formáját. Mert ha nem lett volna monarchia az egy-házban, lehetetlen lett volna hit és fegyelmi egységben meg-megtartani az egyházat, keletkezett volna több független egyház, mint a protestantizmusból, mi Krisztus urunk szavaival „fiat unum ovile et unus pastor“ homlokegyenest ellen-kezik.

A történelem tanúsága szerint, úgy a nyugati mint a keleti keresztények mind gravitáltak, hogy úgy mondjam a velök szütleleti ősztönnél fogva Róma felé, mert lelkök mé-lyébe volt véve a római pápák legfőbb hatalmáuk tudata. Mivel pedig a monarchiai hatalom nyomáival találkozunk az első századokban, akkor Eötvös szerint az egységek is kellett léteznie. Eötvös a Krisztus által alapított, tehát isteni eredetű főhatalmat, mint a római császárok kegyetől a római püspököknek adományozottat feltüntetni akarja, s ezáltal köz-veve a monarchikus forma isteni eredetét aláaknázni törek-szik, midőn mondja, hogy „Valentinian császár Leót, az összes egyház fejévé nyilvánítottá!“ tehát szerinte Leó azelőtt nem volt feje az összes egyháznak, — s nyom-ban ez után fölhoz egy példát az előbbi időkben, t. i. hogy Julius pápa már úgy intézkedett az árián szakadást illetőleg „mint az egyház feje.“ Világos, hogy contradíctióban van önmagával. Mert szerinte Valentinian nyilvánította Leót, az összes egyház fejének. Leó pedig mint pápa uralkodott 440—61-ig, tehát előtte a római püspökök nem voltak az egyház fejei, holott az általa fölhozott példában Julius, ki

uralkodott 337—52-ig, már mint az egyház feje intézkedett. Továbbá történetemintés az, mit Valentiniánról mond; Hergenrother, Vascotti, Rapaics, Valentinián e horderejű intézkedéséről nem tesznek említést. Föltéve, de meg nem engedve, hogy Valentinián ilyképen intézkedett volna, nem tette azt úgy mint Eötvös gondolja, hogy t. i. a királyi kegy kifolyásaképen kell venni az általa Leóra rubázott monarchikus hatalmat, hanem legfőbb hatalmáról, császári szavával megerősítette, vagy helybenhagyta a chalcedoni zsinat atyjának egyhangú felkiáltását, de saját hatalmából ilyen tisztet az előbb egyszerű római püspökre ruházni nem volt képes és nem volt hivatva, mert az egyház ügyeibe avatkozni nem szabad.

Ha történeti ténynek lehetne venni ez állítást, mi bizonyításra szorul, akkor úgy cselekedhetett, mint Phokas görög császár III. Bonifác pápa kérelmére tett, hogy t. i. a római apostoli szék az egyház feje legyen; nem kért itt Bonifác számára egy új jogkört, hanem, hogy a római széknek Krisztus uruktól adományozott régi joga, világi törvények által védessék. Nem nyilvánította tehát Valentinián Leót az összes egyház fejévé, mert Leó az ő nyilvánítása nélkül is az volt rég, mint elődei egészen Péterig. Valentiniának, úgy mint bárki másnak, az egyház constitutiójába avatkozni nem lehetett, és ha avatkozott, avatkozása semmis; mert a mint ő Leót az összes egyházak fejévé nyilvánította, éppen ellenkezőleg intézkedett I. Napoleon, midőn VII. Pius a pápaságtól megfosztottnak declarálta. A mint Napoleon szava és intézkedése e tekintetben hiábavaló volt, ép úgy hiába való lett volna Valentinián állított hatalmának gyakorlása. — A mit Krisztus rendelt, fülösleges ahhoz az ember rendelése is, és ezen ember keze változtatni ne merészkedik.

Mondja továbbá, hogy a római pápák ez igénye és követelése, melyhez a legsúlyosabb időkben is ragaszkodtak midőn Jusztinián Róma püspökeit Byzantói függővé tette, nagy befolyással volt Európa polgárisodására. Meziut oly állítással állunk szemben, melynek biztos alapja nincsen. Jusztinián császár Narses vezére elfoglalta ugyan 553-ban Olaszországot az Ostrogóthoktól, azzal mostohán bánt, de hogy Róma püspökeit Byzantótól függők ké tette volna, el nem fogadható. Igaz, hogy az origenesi vitákból fejlődött „három fejezetről“ nevezett vita lecsendesítési ügye heves összekocanásra adott alkalmat, igaz hogy a kérelmére Konstantinápolyba jött Vigilius (547) pápával kegyetlenül bánt, sőt mintán őt Vigilius ellenszegülése és makacs elentállása miatt kiközösítette, az viszont fogságba ejtette, de igaz az is, hogy az összehívott II. konstantinápoli egyetemes zsinatra a pápát fényes követtség által kéréte, melyre Vigilius személyesen meg nem jelent, hanem követei által helyettesítette magát; már pedig, ha függővé tette volna Byzantótól, akkor a pápának föltétlenül engedelmeskednie kellett volna.

(Vége köv.)

T Á R C A

Öszikék

Erzsébet királyné koporsójára.

I.

*De búsan zug a genfi tó habja!
— Szép királyné a bú habok rabja —
Sárga levél hulladoz partjára.
Mi asszonyunk, édes szép királynénk,
Jere haza, ne siess te arra! . .*

*Én nemzetem, hűséges szép népem,
Ki ártana egy betegnek, nekem?
Odamene szépséges szép asszony.
Villog a tőr, két szívet sebez meg.
Faj nincsen kéz, hogy rá irt fakasszon! . .*

*Szépén süt az őzi napsugdra,
Sárga levél hull a holt utjára,
Sárga levél, ő a rozsa köte . .
Halott utját egy ország szívének
Bús sajjása, könyárja öntözte.*

II.

*Velünk elsirattad
Mindenik halottunk;
Velünk szívtal mindég,
Ha könyvet hullattunk,
Szépséges királyné!*

*S mi most ne hullassunk
Égő könyvet érted,
Hogy elrablá tőlünk
Egy gyilkos szent képed?
Szépséges királyné! . .*

*Miért is mentél el
Közülünk világlul,
Üldözött galambként
A magyar házából?
Szépséges királyné!*

*Hisz — tudod — imádtunk;
Élő szentünk voltál,
Olyan féltett mint a
Szentélyben az oltár,
Szépséges királyné! . .*

*Gyászt hoztál szívünkre;
Vak éj borult rája,
Oly sötét, hogy annak
Nem lesz soha napja,
Szépséges királyné!*

III.

*Tavasz voltál tavaszunkhoz,
Most az ős im ránk is őst hoz.
Reád hozta a halál mély álmat,
Reánk meg egy itélet fájalmát.*

*Hull a levél az ágáról,
A korona homlokokról.
Magyarország szépasszonya, ébredj!
Mért hagyd el imádd szép néped?*

*Hagyjátok el, ne költsétek,
Szent nyugalmát ne őrizzétek,
Hisz úgy se volt nyugodalma otthon . . .
Aludj, aludj, szép királyné asszony!*

Pál A.

A dikciózásról.

„Dictiones sunt fictiones.“

A minapában néhány érdemes barátom csaknem megaragudott reám, mert nem akartam egyik társunkra, ki 3 azaz három butéllá borral kedveskedett nekünk, poharat emelni, — magyarul szólva — dikciót mondani.

Tudták ők is s tudta a dikciómentességé vált barátunk is, hogy az a dikció többé kevésbé kérelmetlen béke- és hangulatzavaró gondolatgyalék, mely ellen — mint a hallal ellen — nincs a kertben sem fű, sem fa, sem gyökér. Mindazonáltal hova-tovább mindinkább befeszkelte magát a társadalomba s olyan *szükséges rossz*-féle szerepet kezd játszani s bár nagyon sok bosszankodást és kellemetlenséget okozott, mégis megtűrük, sőt szeretik s esetleges hiánya miatt sok helyütt panasz is hallható.

Hiszen ha az a dikció még jó volna, vagy legalább is rövid! De batározottan lehet konstataálni, hogy egyetlen egy művészet sincs, melyben annyi volna az állandó lámpaláztól gyötört dilettáns, mint éppen a dikciózásban. A tisztességesen nevelt fül elpirul s megborzad, ha hallja a dikciózónak *kis csend*-et kérő szavait. Rémtüllel telik el a józan ember, ha fellál a szónok, kinek már bevezető eszméi az egyiptomi sötétség zürzavarában kerülegnek. „Jóllehet — t. uraim — nem ké szültem előre . . .“ „Megengednek t. uraim, hogy habár a szónok nevével legkevésbé sem dicsekedhetem . . .“ „T. uraim! Azon általunk nagyrebessült személyiség, kinek magasztos erényei sokkal impozánsabbak, semhogya az én gyarló szónokai tehetségem . . .“ stb. stb. Így kezdi a legtöbb igazán szerény ostobasággal, holott minden szava elárulja, hogy az a dikció napokkal előbb készült, jobb és hasznosabb ügyre méltó fáradsággal bemagoltatott, de most — nem tudatik. Kizökkén a kerékvágásból, megakad, ismételt, belegebolyodik megmérhetetlen körmondatokba, kapkod eszmék, friss levegő s a pohara után — melyet legtöbb esetben fel-dönt s a háziasszony privát pechje, ha piros bor mellett hallja a *szép szót* — s végül leül. A hallgatók ártatlanul vele szenvednek s csak akkor lélegzenek tel megkönnyebülve, midőn a szónok fáradságos vállalkozásának célpontjához jutott. Az általános éjlenzés s a lelkes hangulat ilyenkor nem egyéb, mint az igazi örömmek nyilvánulása, hogy a hallgató ezen is — túlesett.

Erdekes dolog s csaknem pszikologiai — a B. H. így írja — probléma, hogy miért dikciózunk rendszeren a még gyermek korukat élő demosthenesek s miért ismétlik azt a testet-lelket egyaránt gyöttrő vállalkozást az oly gyakran és kínosan átszenvedett lámpaláz után is? Hiszen okos embernek utig elég, ha kétszer felsült — magyarul szólva — blamirozta magát. Ezek a szónokok azonban aligha okosok. Az ilyen

dikció-récek felállanak, körülnéznek, nyakkendőjüket megigazítják, kettőt-hármat köhineselnek, ismét körültekintenek s így ereszkednek az eszmék bullámzó tengerére retorikájuk törekeny sajkáján. Most már csend, de mély csend. Egy táyeresörgés, egy köhineselés már kizozza a sodrukból. Aztán hallj dikciót! Az egyik a jelenlevő nagymamát úgy üdvözli, mint egy mosolygó és örök ifjú öserdőt, a másik a singes boltosban az ipar és kereskedelem megteremtőjét és feuntartóját magasztalja; a tudákos szónok a felszolgáló *hölgyeket* klasszikus tudásával modern *Ganimedeseknek* teszi, a másik a mogyorófacalcás kisbíróban Deák Ferenc szellemét és jellemét bámulja. Mindenik klerikusból püspököt teremtenek s mindenik rezes hangu kántorban az egyháznak *inogni nem tudó* oszlopát éltetik. Hogy aztán az ilyen dikciók — már pedig a legtöbb ilyen tajtáju — miképen hatnak úri társaságra, azt el lehet képzelni. Jó és rendezett izlésű embert már az első kanál levesnél borzongat a hideg, ha történetesen dikció — rémmel ül egy asztalnál, hiszen el lehet rá készülvé, hogy stíltjét nem fogyasztja el — *mellegen* S éppen nem kellemes dolog egy szenvedélyes dikciózó mellett ülni. Eszembe jut a Horatius által megkántált „recitator“, kinek „acerbus“ jelzőt ad s kiről azt mondja hogy:

„quem — arripuit, teut occiditque legendo,
non missura cutem, nisi plena cruoris hirudo.“

Igazán, ilyen vérszipó a rossz dikciózó is. Részvétellel vagyok azon embertársam iránt, ki egy ilyen mellé jut. Amig rájön, hogy magába mélyedt szomszédja mire készül, meghibbantnak kell tartania. Mert a dikciótól terhes úr hol a só-, hol a paprikatartót bizgatja, izgatottan surrkálja fogait a leves után, nagyokat iszik — bizonyára bátorodás okából, — sohajtozik, fészkelődik, köhinesel, törölközik, izzad, szóval parturit s nascitur — ismét Horatiust idézem — „ridiculus mus.“

A dikció-réceknél százszorta rémesebbek a rimes dikciózók, a modern igricek. Ismertem néhányat, kiket — aligha keresztény érzülettel — a pokolta kívántam összes kinrimekkel egyetemben, de a társaság kedvéért mosolyogva hallgattam végig. Igazi káröröm fogott el, midőn Erdélynek immáron elbodogult főigricét Kerekes Sámuel barátomat Sipulusz — ha jól emlékszem — Debrecenben alaposan megdolgozta. Röviden, de velősen. Kerekes nem fogott ki a verses dikciókból, Sipulusz nagyon is beke-tetéséből s flegmájából. Kereseknek egy hatalmasan sültetlen verselménye után felemelkedik Sipulusz s poharát Kerekes felé emelve ezt a verses dikciót rögtönz: *Kedves Sámuel, én téged bámulok. Szegény Berzsényi aligha lehetett keservesebb hangulatban a Kölcsey bírálatának elolvasása után, mint költő utódja Kerekes a Sipulusz rögtönzött versének hallatára. Letette ő is a lantot, mint hajdan Berzsényi — s tőle nem hallott senki dalt azután. Talán jobb is volt így. Hiszen ha ezeket a rimfércelményeket később elolvassuk, hajunk szála égnek állana s Hazafi Vérayt is teljes joggal a Kistaludy-Társaság elnökének jelölhetnők. Pedig ezeket a pecsenye-trubadurokat a vidéken szerföltött becstűlik s külömb költőknek tartják, mint akár szegény Vajda Jánost, mert ez asztalnál sohasem verselt. Mibelyt egy ilyen igrice megjelenik, mosolyognak a hölgyek, bókólnak dús hajzatának és poezisének s türelmetlenül vár-*

ják, hogy mikor ül fel pegazusára. Kellemes moraj támad, ba száraz gobéjére felkapaszzkodott. „Ezt tessék hallgatni!” — sügák az idegennek s míg a költő lerímeli a csillagos eget vadul forgó szemekkel s antropofág módra csattogó álkapcákkal, a vendégek „conticent s intentique ora tenent” s végül dörgő éljenekbe törnek. Gratulálnak aztán, hiszen elvégre is nem közönséges mesterség rimket rázni ki a szalonkabát vagy a frakk ujából.

No de már többet én se dikióozom. Laptölteleknek talán az én dikióellenes dikióim is jó lesz. Száz szónak is egy a vége: Dictiones sunt fictiones.

Pósta.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Szeptember hősönnyegedike.** Enapon ünnepezzük Püspök urunk ó Méltósága születésének 34-ik évfordulóját. Gyengélkedő egészsége miatt egyházmegyéjén kívül van ugyan, de azért lélekben ma mindnyaján köréje gyűlünk és egy közös esdő imában egyesülve kérjük az ég hatalmas Urát, hogy ki nekünk e főpasztort adá, tartsa meg állandó jó egészségben hiveinek és számos tisztelőinek javára és örömére sokáig!

— **Személyzeti.** Jesztl János gyó-ditrói káplán nagyágyi ideiglenes helyettes lelkésznek nevezetett ki. Kápláni minőségben áthelyeztetek: Kopacz Gergely Csik-Tusnádról Gyó-Ditróba, Aboz József Lemhényből Csik-Tusnádra.

— **Tanítói kinevezés.** Nántus Elek csikmenasági tanító a csiksomlyói tanítóképezdéhez gyakorló elemi iskolai tanítónak nevezetett ki.

— **Az Erzsébet királyné** halála miatti nemzeti gyászból a gyetebvári főgymnázium is kivette részét. Az ifjúság a tanártestülettel élén f. hó 21-én d. e. 10 óraker szentmise hallgatása után tartotta meg gyászünnepét — más helyiség hiányában — a főnövelő intézet ebédlőjében. Az ünnep a gyászhoz illően rövid, de igen megható volt. *Libera* eléneklése után *Fejér Gerő* di. tanár szavalta el ez alkalomra írt szép költeményét, majd *Csiky M.* tanár emlékezett emelkedett szellemű beszédben az elhunyt királynéről, találó színekkel állítván a királyné nemes alakját az ifjúság elé. — A beszéd után *Fischer T.* VIII. oszt. tanuló szavalta el Sebestyén K. alkalmi költeményét, mire az ifjúság a *Himnusz* eléneklése után meghatva oszlott szét.

— **A gyulafehérvári Irgalmas nének vezetése alatt álló** püspöki leányiskolában, a magas püspöki intézkedés értelmében, t. hó 20-án tartatott meg Erzsébet királyné asszonyunk lelkeüdvéért az ünnepélyes gyászistenitizetelet, melyet Ujfaluzy József kanonok, intézeti igazgató celebrált a kellő segédlettel. Ezután pedig az intézet nagy termében, a polgári leányiskola növendékei közreműködésével rövid, de megható gyászünnepély rendeztetett a következő sorrenddel: 1. Megnyitó beszéd, tartja Ujfaluzy József dr. igazgató 2. Marche funebre Chopintól. 3. Erzsébet, szavalja Bíró Irén. 4. Oh örök fény, karének. 5. Gyászemlék, mondja Boér Margit. 6. Gyászinduló Hirschtől.

— **Gyászistenitizetelet.** A gyulafehérvári es. és kir. helyőreég boldogult királynék lelkiüdvéért folyó hó 20-án requiemet tartatott. A szentmisét Ucsuay István katonalelkész végezte segédlettel. Az istenitizeteleten megjelentek a tisztikar és legénységén kívül a káptalan, a városi tanács, a kir. törvényszék, a vereskeresztgyelet, a tanári karok és nagyszámu ájtatos közönség. A katófalk élővirágokkal kitűnő izléssel volt díszítve. — A felekezetek is mindenütt gyászistenitizetelet tartottak. Az ev. ref. vallásuk és lutheránusok 18-án, az izraeliták 21-én, a görögkeletiek 24-én.

— **Erzsébet-rend.** Király ó felsége boldogult Erzsébet királyné emlékére és árpádbázi Szent Erzsébet tiszteletére újrendet alapított. E rend három fokozatból és egy éremből áll. Oly nők kapták ezt, kik hivatásuk körében vagy emberbaráti, vallási és jótékonyasági téren a közjó iránt érdemeket szereznek. Ó felsége az Erzsébetrenddel Sztáray grófnőt, királynék udvarhölgyét tüntette ki elsőnek.

— **Uj főrend.** Király ó felsége csik-szent-mártoni *Szabó József* szászfenesi nagybirtokos és az erdélyi gazdasági egylet elnökét a főrendiház élethossziglani tagjává nevezte ki — *Szabó József* egy ideig alelnöke volt az erdélyi kath. Státusnak s annak gazdasági bizottságában, valamint közgyűléseiben tevékeny részt vett.

— **Halálozás.** Hellmuth Ignác nagyági plebános folyó hó 18-án két hónapi betegeskedés után élete 49-ik, áldozópapságaa 25-ik évében az Urban elhunyt. Nyugodjék béke-ségben!

Szerkesztői pósta.

— *E. P. M. Kolozs.* A beküldött dalokból kettő a jövő számban jönni fog.

Pénztári üzenet:

— *Mai számunkhoz* *valóánylapokat mellékelünk s kérjük a hátralekók beküldését.*

Hivatalos.

— **Választmányi ülés.** Az erd. róm. kath. irodalmi társulat választmány a folyó hó 26-án délután 5 óraker a „Szerkesztőség” helyiségében gyűlést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghívja az Elnökség.

— **Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat pénztárába fizettek:** (Folytatása az 1898. évi 3-ik számnak.) Pallavicini Edéné örgrófné ó Exciája elf. 1898-ra 4 frt. Majláth György gróf elf. 1898-ra 4 frt. Péter József ptg. 1898-ra 5 frt. Kacza István rtg. 1898-ra 2 frt. Szászvárosi szt. Ferenc r. zárda elf. 1898-ra 4 frt. Bálint Gergely elf. 1898-ra 4 frt. Balló János elf. 1898. I. fel. 2 frt. Papp Kajetán elf. 1897-re 4 frt. Both Demeter ptg. 1898-ra 2 frt 50 kr. Kalapács Imre ptg. 1897-re 5 frt. Ferencz József elf. 1897-re 4 frt. Dávid Sandor elf. 1898. I. fel. 2 frt. Papp János rtg. 1898-ra 2 frt. Borszéki szt. F. r. zárda elf. 1897-re 4 frt. Zagyva Mihály elf. 1898-ra 4 frt. Kovács Lajos (Felvinc) elf. 1898-ra 4 frt. Barácz Albert ptg. 1898. I. fel. 2 frt. 50 kr. Székely Ferenc elf. 1898-ra 4 frt. Pál Gyula rtg. 1898-ra 2 frt. Szt. István Társulat elf. 1898-ra 4 frt. Bálint Ignác elf. 1898. I. fel. 2 frt. Molnár János elf. 1894-re 4 frt. 1895-re 4 frt. 1896-ra 4 frt. 1897-re 4 frt. Kozma Döme (Deés) ptg. 1898-ra

5 frt. Marosvásárhelyi szt. F. r. zárda elf. 1898-ra 4 frt. Rettégi József rtg. 1898-ra 2 frt. Jankó Antal elf. 1896-ra 4 frt. 1897-re 2 frt. 1898-ra 20 kr. Papp Tamás elf. 1898. I. fel. 2 frt. ifj. Lőrincz Ferenc elf. 1895-re 4 frt. 1896-ra 2 frt. Csiky János ptg. 1897-re 5 frt. László József ptg. 1898-ra 5 frt. Péterffy János ptg. 1898-ra 5 frt. Gyártás Tihamér dr. rtg. 1897-re 2 frt. Brassói r. k. főgymnazium elf. 1898-ra 4 frt. Balogh Ferenc elf. 1897-re 1 frt. 1898-ra 3 frt. Veress Lajos elf. 1892. I. fel. 2 frt. Szabó Ferenc elf. 1898. I. fel. 2 frt. Vitos Mózes rtg. 1898-ra 2 frt. Magdó Mihály elf. 1897-re 2 frt. Nagy Ignác elf. 1898-ra 2 frt. 1899-re 2 frt. Kiss András elf. 1898. I. fel. 2 frt. Holló András elf. 1897. II. fel. 2 frt. 1898. I. fel. 2 frt. Puskás Gergely elf. 1897-re 4 frt. Kiss Gusztáv elf. 1898-ra 4 frt. Boronissza István rtg. 1898-ra 2 frt. Georgievits Sándor elf. 1898. I. fel. 2 frt. Lajos Balázs rtg. 1898-ra 2 frt. Bálinth László ptg. 1898-ra 5 frt. Petres József elf. 1898. I. fel. 2 frt. Kovács Mihály elf. 1897-re 2 frt. 1898-ra 2 frt. Kiss Dénes rtg. 1897-re 2 frt. 1898-ra 2 frt. Péterffy József elf. 1897-re 4 frt. Tamás Dávid ptg. 1898-ra 5 frt. Forster János rtg. 1896-ra 2 frt. 1897-re 2 frt. 1898-ra 2 frt. Szánthó Viktor rtg. 1898-ra 2 frt. Szigethi István elf. 1897-re 2 frt. 1898-ra 2 frt. Domokos János elf. 1897-re 4 frt. Opra Lajos rtg. 1893-ra 2 frt. 1894-re 2 frt. Gál Miklós elf. 1898-ra 4 frt. Balogh Ignác rtg. 1897-re 2 frt. Gábor Mózes elf. 1898. I. fel. 2 frt. Wachek Zsófia rtg. 1897-re 2 frt. 1898-ra 2 frt. Balázs Ignác elf. 1896-ra 4 frt. 1897-re 4 frt. 1898-ra 2 frt. Bagoly Mihály rtg. 1898-ra 2 frt. Bándy Vazul rtg. 1898-ra 2 frt. Lukács Vilmos rtg. 1898-ra 2 frt. Puskás Tamás elf. 1897-re 4 frt. Kovács Ferenc ptg. 1898-ra 5 frt. Esztergár Gergely rtg. 1898-ra 2 frt. Mák Ferenc rtg. 1897-re 2 frt. 1898-ra 2 frt. Zsigmond Endre elf. 1898-ra 4 frt. Jung-Cseke Lajos ptg. 1898-ra 5 frt. Wiegand János elf. 1898-ra 4 frt. (Folyt. köv.)

IRODALOM.

* Megjelent: **A Kolosmonostori Konvent Levéltára.** Ismerteti Beke Antal kanonok. Budapest. Az Athenaeum R.-Társulat könyvnyomdája. 1898. VIII-adrét, 168 lap. Szép vélin-papír. Füzve. *Ara: Egy forint 50 kr.* Bérmentes küldéssel 1 frt 60 kr.

A püspöki lyceumi nyomda igazgatója örömmel szolgál az olvasónak ezen munka szétküldésével, mert tudja, hogy a történetírásnak teszen szolgálatot, ha a történeti források megismerését terjeszti.

Ezen műben mintegy egyezer darab biteles, leguagyobb részt Erdélyre vonatkozó régi okmány van alaposan ismertetve. Tartalma: Magyar királyok oklevelei 87. Erdélyi fejedelmek oklevelei 52. Országkormányzók és bírák levelei 11; erdélyi vajdák és vice-vajdák levelei 167. Pápai oklevelek 5. Biboros Főpápok, püspökök oklevelei 25. Az erdélyi káptalanról eredő 46, a kolosmonostori konventről eredő 230, más biteles helyektől eredő 20 oklevél. Az erdélyi Guberniumtól 57. Más celebritásoktól eredő oklevél báromszázon felül; s mindez alapos kivonatban lényegben be van mutatva!

Ezen okmányok az ősrégi Kolosmonostori Konventnek szerény maradványai, most Kolozsvárt vannak, a piaci nagy

templomban, mint az *Erdélyi Katolikus Státus magántulajdon*. Ezen ismertető kivonatok is, nem valami indiscretió folytán, de éppen a katolikus Státus elnökségének irásbeli engedelmére és helyeslése mellett jelentek meg. Azért érdemesek arra, hogy a történelmi források minden barátja, és a katolikus Státus minden tagja érdeklődjék irántok, s a jól tájékozott ismertetőt megszerezni törekedjék.

Ugyanezen püspöki Lyceumi Nyomdában kapható: **Az Erdélyi Káptalan levéltára Gyulafehérvárt.** Három füzet. VIII-adrétben. 308 lap. *Ara: Két forint 50 kr.* Bérmentes szétküldéssel 2 frt 70 kr.

Pályázatok.

A szászfenesi róm. kath. elemi népiskolánál elpályázás folytán üresedésbe jött kántortanítói állásra jelen évi szeptember hó 30-ig pályázatot hirdetek

Ezen állás évi jövedelmét a díjlevél szerint képezik: 1) 80 frt. két utólagos részletben az iskola alaphól 2) 69 frt 45 kr. havi előleges részletekben a hitközségtől.

3) Négy szellér-telek után: 15 frt. 40 kr.

4) 80 frt 70 kr. természetbeni szolgálmányokból.

5) Földhaszon élvezetből 215 frt. 6) Stólából mintegy 15 frt. Összesen 475 frt. 15 kr.

7) Csinos új lakás, 2 szoba, egy télyári konyha piacéval, istálló színelen, kút és veteményes kert.

Kötelmei: templomi és temetési szolgálat, minden vasárnap és ünnepnapon szentmise kezdetén az Olvasó előimádkozása, s az osztatlan elemi népiskola vezetése.

Pályázhatnak segédkántortanítói oklevéllel bírók is, kikre nézve 2 évi próbaidő s ez alatt a kántortanítói oklevél beszerzése tüzetik ki.

A kellően felszerelt folyamodványok a jelzett határidőig alulírtához nyújtandók be.

Szászfenes, (Kolozsmegye) 1898. szeptember hó 9-én.

Péter József s. k.
iskolai elnök.

A csikmenasági róm. kath. elemi népiskola II-ik tanítói és segédkántori állomásra.

I. Javadalmát képezi az iskola fentartó község részéről:

a) természetbeni lakás, veteményes kerttel 60 frt.

b) 39.6 kalongya öskepe, á 2 frt. tíz évi átlag 79 frt. 30 kr.

c) 90.6 kalongya tavaszkepe á 1 frt. 90 frt. 16 kr.

d) Oszpora 4 frt 24 kr.

e) fakepe 15 köbméter lágú tűzifa á 96 kr=14 frt 40 kr.

f) 20 tenyeres napszám 10 frt.

g) Stola és ájtatos alapítványi kamatból 12 frt.

h) Faizás és legeltetési jog 45 frt.

i) Iskolafűtés címén minden gyermek után egy hozatal lágfa 30 frt.

k.) A község pénztárából havi előleges részlet. 70 frt.

II. Állam segély 130 frt.

Igénnel bíróknak ötöd éves korpótlék 50 frt.

Kötelései: Egyik tanteremnek önálló vezetése; az ismétlő iskolásoknak a más két tanítóval együttes tanítása és segédkántori kötelmek teljesítése.

Okleveles pályázóknak személyes jelentkezése megkívántatik. Pályázati határidő október 15.

Csik-Menaság 1898 szeptember 21.

Az iskolaszék.
Antal József,
pébános.

Ferencz Ignác,
Tompos Péter,
Erdélyi Károly.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat Felelős szerkesztő: **Kóródy Péter dr.**

Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamál Ágoston.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.